

**ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ
УПРАВЛІНЬ ОПЕРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОБ'ЄДНАНЬ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТІВ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ**

Олег Олександрович САХОН,

*здобувач Харківського національного
університету внутрішніх справ*

Юридична відповідальність лежить в основі сумлінного виконання цивільними працівниками та військовослужбовцями управлінь оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України покладених на них обов'язків, реалізації повноважень у царині забезпечення національної безпеки.

Як стверджує Н.О. Цюприк, «відповідальність є більше правовою категорією, покликаною, перш за все, забезпечувати виконання приписів норм права за допомогою юридичних механізмів реалізації обов'язкових правил поведінки. Ці механізми стосуються, крім впливу на свідомість конкретної людини, також і примусу, який застосовується з боку держави за вчинення певних правопорушень або їх попередження чи припинення» [1, с. 37]. У контексті впливу юридичної відповідальності на свідомість як окремої особи правопорушника (спеціальна превенція), так і інших осіб (загальна превенція) слід зазначити, що юридична відповідальність формує у свідомості уявний ланцюг, міцність складових якого залежить як від жорсткості покарання, так і від ефективності діяльності правоохоронних органів, сформованого у суспільстві рівня правової культури та правової свідомості. У військовій же сфері суттєвий вплив на міцність елементів запропонованого нами «ланцюга» має і особистий приклад командирів, рівень їх особистої культури, дисципліни, готовності до самопожертви заради особового складу. І.Б. Аземша звертає увагу на те, що «зміст відповідальності породжує її дуалістичну природу, тобто вона виступає і як можливість застосування примусових заходів, і як можливість добровільного відшкодування завданої шкоди» [2, с. 47].

Законом України «Про Національну гвардію України» у ч. 1 ст. 14 визначено, що «за вчинення протиправних дій та бездіяльність військовослужбовці Національної гвардії України несуть дисциплінарну, матеріальну, цивільно-правову, адміністративну та кримінальну відповідальність згідно із законом» [3].

Щодо дисциплінарної відповідальності, то слід погодитися з Д.О. Горбачем, який у своїй статті вказував на те, що «щодо Національної гвардії ми цілком справедливо можемо говорити про загальну та спеціальну дисциплінарну відповідальність її особового складу. Загальна дисциплінарна відповідальність особового складу Національної гвардії України – це вид юридичної відповідальності, який полягає у настанні відносно працівника Національної гвардії України, який винен у порушенні законодавства про працю, державну службу, інших підзаконних

актів, правил внутрішнього трудового розпорядку, вимог трудового договору (контракту), негативних наслідків, що виражаються у накладенні на нього уповноваженими суб'єктами та у відповідному порядку дисциплінарних стягнень. Спеціальна дисциплінарна відповідальність особового складу Національної гвардії України – це вид юридичної відповідальності, який полягає у настанні відносно військовослужбовця Національної гвардії України, який винен у порушенні спеціального законодавства про проходження військової служби, та інших підзаконних актів, негативних наслідків, що виражаються у накладенні на нього уповноваженими суб'єктами та у відповідному порядку дисциплінарних стягнень» [4, с. 95].

Варто також звернути особливу увагу на адміністративну відповідальність працівників (військовослужбовців) управлінь оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України як суб'єктів забезпечення національної безпеки. В. Б. Авер'янов наголошує на тому, що «адміністративна відповідальність – це різновид юридичної відповідальності, що являє собою сукупність адміністративних правовідносин, які виникають у зв'язку із застосуванням уповноваженими органами (посадовими особами) до осіб, що вчинили адміністративний проступок, передбачених нормами адміністративного права особливих санкцій - адміністративних стягнень» [5, с. 430].

Детально регламентує особливості адміністративної відповідальності працівників (військовослужбовців) управлінь оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України ст. 15 Кодексу України про адміністративні правопорушення, якою визначено, що «військовослужбовці, військовозобов'язані та резервісти під час проходження зборів, а також особи начальницького складу Національного антикорупційного бюро України, Бюро економічної безпеки України, рядового і начальницького складу Державної кримінально-виконавчої служби України, служби цивільного захисту, Державного бюро розслідувань, поліцейські несуть відповідальність за адміністративні правопорушення за дисциплінарними статутами. До зазначених осіб не може бути застосовано громадські роботи, виправні роботи, адміністративний арешт» [6].

Водночас найбільшої суспільної небезпеки набувають саме кримінальні правопорушення, вчинені працівниками (військовослужбовцями) управлінь оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України як суб'єктів забезпечення національної безпеки. Саме тому система основних і додаткових кримінальних покарань, що накладаються судом за вчинення кримінальних правопорушень, відрізняється особливою суворістю. До того ж кримінальна відповідальність досліджуваної нами категорії громадян напряду пов'язана з забезпеченням життєстійкості всього сектору безпеки та оборони України в умовах спроб держави-агресора завербувати для вчинення диверсійних дій командирів і військовослужбовців Національної гвардії України. Кримінальна відповідальність виступає дієвим засобом забезпечення законності і дисципліни серед особового складу.

Таким чином, юридична відповідальність лежить в основі сумлінного виконання цивільними працівниками та військовослужбовцями управлінь оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України покладених на них обов'язків, реалізації повноважень у царині забезпечення національної безпеки. З початком повномасштабного вторгнення подібні правопорушення були зведені до мінімуму, адже військові частини Національної гвардії України в таких умовах ставали злагодженими механізмами, будь-яке порушення у роботі яких, зокрема і правопорушення з боку окремих осіб, могли призвести до пошкодження всього механізму.

Список використаних джерел:

1. Цюприк Н.О. Адміністративна відповідальність осіб рядового та начальницького складу ОВС України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2015. 241 с.
2. Аземша І.Б. Особливості формування інституту юридичної відповідальності в Україні. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 2. С. 44–47.
3. Про Національну гвардію України: Закон України від 13 березня 2014 р. № 876-VII // БД «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18>.
4. Горбач Д.О. Деякі питання юридичної відповідальності особового складу Національної гвардії України. *Науковий вісник Академії муніципального управління*. 2015. Вип. 1. С. 93-99.
5. Адміністративне право України. Академічний курс: підруч.: в 2 т.; відп. ред. В. Б. Авер'янов. Київ: Юридична думка, 2004. Т. 1: Загальна частина. 2004. 584 с.
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.